

GOSPODARSKA OBNOVA VUKOVARA I DJELATNOST FONDA ZA OBNOVU I RAZVOJ

Obnova Vukovara, kao najteže stradalog grada u Domovinskom ratu, u mnogo čemu je specifična. Tu je obnova započela tek nakon mirne reintegracije 1997., dakle u vrijeme kada je obnova u drugim krajevima bila u punom jeku ili već okončana. Koncept obnove stambenog fonda za povratak (temeljen na Zakonu o obnovi), koji je predviđao 35 m² + 10 m² za svakog člana domaćinstva, pokazao se vrlo uspješnim za stradale obiteljske kuće po selima. No taj je koncept sve svoje mane pokazao u obnovi gradskih naselja, posebno u gradovima građenima prema planskim doku-

ECONOMIC REVIVAL OF VUKOVAR AND ACTIVITIES OF THE FUND FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT

The Fund for the Reconstruction and Development of the Town of Vukovar was founded in accordance with the law passed to that effect. In fact, this Croatian town, the hardest-stricken in the past war, currently experiences big problems with reconstruction of its buildings. The reconstruction effort has up to now mainly concentrated on repair of family houses in villages, i.e. according to procedures hardly applicable to a distinct urban center. Many difficulties are also faced with respect to reconstruction of protected historical buildings in the town center, but the biggest difficulty of all is the revival of economy which is considered to be crucial for the future of this town. The newly founded Fund, closely associated with the Croatian government, has consecrated most of its activities on the reconstruction effort, but is also dealing with issues such as student education, promotion of investment possibilities, and establishment of special zones to be used for economic activities. The greatest effort is currently placed in the establishment of a special economic zone which will be located in abandoned portions of the Borovo factory.

Vodotoranj u Vukovaru će biti sačuvan kao spomen-obilježje

mentima i urbanističkim projektima. Pokazalo se da se tu ne mogu nasilno mijenjati gabariti stambenih objekata i da je vrlo često potrebno obnavljati cijelu stradalu kuću, neovisno o tome koliko će u njoj povratnika stanovati. Pritom nije bilo nikakvih dvojbi sa zgradama u povijesno zaštićenim gradskim jezgrama, za njih se znalo da se moraju u cijelosti i pažljivo obnavljati, već je najviše problema bilo sa zgradama smještenim u široj gradskoj jezgri, posebno u zgradama teško stradalim u ratnim zbivanjima, a još više, kao što je to bio slučaj u Vukovaru, od naknadnih djelovanja atmosferskih nepogoda ili vegetacije.

Vukovar se počeo obnavljati u vrijeme kada je Hrvatska već bila pomalo umorna od količine stambenih i javnih zgrada te infrastrukturnih objekata koje je potrebno obnoviti. Razrađen i vrlo uspješan koncept obnove seoskih stambenih kuća svoje je vrijednosti odmah pokazao na kućama vukovarske periferije, a još više u okolnim vukovarskim naseljima, posebno u Bogdanovcima gdje su sve kuće bile uništene i gdje je obnova, gradeći sve ispočetka, bila i

najbrža i najuspješnija. Vrlo se brzo uvidjelo da je za nastavak obnove Vukovara potrebno mijenjati i navike i uhodane koncepte. Stoga je pri Gradskom poglavarstvu utemeljeno posebno stručno povjerenstvo koje je određivalo što je i kako potrebno obnoviti te kako novi projekti moraju izgledati. Situaciju dodatno opterećuje činjenica da su za vladavine srpske paradržave neke zgrade potpuno srušene, a neke nove izgrađene, najčešće nelegalno i na tuđem zemljištu. Istodobno je tekla obnova višestambenih objekata, dijelom uz pomoć međunarodne zajednice, a tu je uz financiranje bilo problema i s činjenicom da su u mnogim stanovima bili drugi stanari.

Mnogo je problema bilo s obnovom zgrada javne namjene, neovisno o tome jesu li zgrade bile obuhvaćene posebnom zaštitom, ali su bile nužne za normalno funkcioniranje grada. Stoga je utemeljen program donacijske obnove, u kojem su se kao donatori pojavile sve hrvatske županije, neke udruge iz inozemstva i samo jedna uspješna hrvatska tvrtka (*Pliva*). Ti su donatori uglavnom bili određeni političkom odlukom pa su najčešće,

Ruševine Radničkog doma

iako ima i izuzetaka, svoje obveze neredovito ispunjavali. Tek za više od dvadeset zgrada obuhvaćenih programom donatorske obnove (prema podacima s početka 2003.) bilo je utrošeno više od 155 milijuna kuna, od čega su donatori uplatili približno 79 milijuna, a ostatak Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva. Sve u svemu, za obnovu nedovršenih objekata, kojih je ukupno 10, potrebno je osigurati još gotovo 33 milijuna kuna, a na dva objekta (zgradi Kotarske oblasti i Vodotor-nju) obnova nije bila ni započela. Valja dodati da su se zgrade javne namjene dijelom obnavljale i nov-

cem dobivenim od prodaje Vladina aviona *Chellanger*.

Ipak najviše je problema bilo s obnovom gospodarstva, što je i zapravo najveći problem cjelokupne naše obnove. Dok je obnova obiteljskih stambenih kuća u seoskim domaćinstvima obično dostatna, uz pretpostavku da okolna polja nisu minirana, u gradu je nemoguć život bez ikakva gospodarstva. A vukovarska je gospodarska situacija na određen način zaista specifična. Prijeratni nositelji razvoja bili su privredni giganti poput *Borova*, *Vupika*, *Vuteksa* i dr., od kojih su neki zapošljavali i više

od 20.000 radnika. Sve su te tvrtke sada u stečaju ili pred privatizacijom, a opterećene su dugovima, viškom zaposlenih, zastarjelom tehnologijom, velikim oštećenjima objekata, gubitkom tržišta, nedostatkom visokoobrazovanih stručnjaka i sl. Stoga je njihova obnova praktički nemoguća i toga su svi u Vukovaru i u državi potpuno svjesni.

Sve je to uvjetovalo da Hrvatski sabor 3. svibnja 2001. donese poseban Zakon o obnovi i razvoju grada Vukovara kojim se određuju poticajne mjere za ubranu obnovu i razvoj te uklanjanje posljedica ratnog razaranja. U prvom se članku tog Zakona izričito ističe kako su obnova i razvoj grada Vukovara od interesa za Republiku Hrvatsku. Precizno je navedeno i na što se poticajne mjere odnose: ratom razorene ili oštećene građevine, razminiranje, povratak prognanika i izbjeglica, zapošljavanje i otvaranje novih radnih mjesta, uvođenje informatičkih tehnologija u sve djelatnosti, tehničko-tehnološku modernizaciju, obrazovanje i osposobljavanje za nova znanja i vještine, razvoj poduzetništva, prevenciju ekoloških incidenata te uklanjanje ruševina i recikliranje građevinskog otpada, a posebno je istaknuta skrb o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Izvori su financiranja kapitalni prijenosi iz državnog proračuna, zajmovi, donacije i sl.

Zakon je odredio formiranje Savjeta za obnovu i razvoj grada Vukovara sa 11 članova, a formirala ga je Vlada na prijedlog Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva i predsjednik mu je Branislav Tušek.

Zakon je predvidio i utemeljenje Fonda za obnovu i razvoj grada Vukovara čiju je predsjednicu i zamjenicu predsjednice Vlada na prijedlog spomenutog Ministarstva imenovala 20. prosinca 2001., a Fond je u sudski registar upisan 29. siječnja 2002. i od tada počinje s radom. Fond je za svoj rad izravno odgovoran Vladi i Hrvatskom sabo-

Obnovljena zgrada bivše Kotarske oblasti

Ostaci zgrada galerije Bauer u staroj baroknoj jezgri

ru. Imenovan je i Upravni odbor Fonda, čiji je predsjednik Radimir Čačić, ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo, a članovi su Krešimir Leko, član uprave HBOR-a, Renata Šeperić, pomoćnica ministra gospodarstva, Nikola Šafer, župan vukovarsko-srijemski i Vladimir Štengl, gradonačelnik Vukovara. Utemeljen je i peteročlani Nadzorni odbor s predsjednikom Antunom Kovačevićim, predsjednikom uprave HBOR-a.

Za nedavna boravka u Vukovaru posjetili smo sjedište Fonda u središtu Vukovara da bismo se upoznali s njegovim dosadašnjim aktivnostima. Nismo, na žalost, zatekli predsjednicu Dianu Galić, dipl. oec., koja je bila tog istog dana na sastanku u Ministarstvu javnih radova, obnove i graditeljstva u Zagrebu, pa smo sve osnovne podatke o radu dobili od Ljiljane Blažević, dipl. ing. el., zamjenice predsjednice.

Saznali smo da su u minulom razdoblju glavne aktivnosti Fonda bile okrenute izradi Plana i Programa obnove i razvoja, izgradnji gospodarske zone, sufinanciranju gospodarskih

projekata, osnivanju slobodnih zona, promoviranju Vukovara kao odredišta za najisplativija ulaganja, kontaktima s međunarodnim i domaćim financijskim institucijama radi osiguranja dodatnih financijskih sredstava za obnovu i revitalizaciju gospodarstva te utemeljenju poduzetničkih inkubatora u Vukovaru. Uključili su se i u već prije započete programe, posebno u uklanjanje ruševina u gradskom središtu i završetak donacijske obnove objekata javne namjene.

Inače su Plan i Program obnove i razvoja grada Vukovara, koji je izrađen u suradnji sa Savjetom za obnovu i razvoj te posebnim povjerenstvima sa posebnim skupinama stručnjaka, podneseni Vladi na usvajanje samo do kraja 2003. Upravo se pripremaju ti dokumenti za sljedeće petogodišnje razdoblje, a početak bi djelovanja bio 1. siječnja 2004. Učinjeno je to stoga što nije bila izrađena Strategija ekonomskog razvitka Vukovara čije je elemente nužno uključiti u takve srednjoročne dokumente.

Valja reći da su u program obnove bili uključeni još i brojni i raznovrsni objekti u Vukovaru: športski centar *Lijeva bara*, adaptacija grijanja u Dječjem dispanzeru i u Domu zdravlja u Borovu naselju, Gradski muzej (dvorac Eltz), instalacije Gradske knjižnice, proširenje gradskog groblja Dubrava, rekonstrukcija i obnova kotlovnica višestambenih zgrada, dovršetak Pastoralnog centra, potporni zidovi crkve Sv. Filipa i Jakova, opremanje Specijalne osnovne škole, Trgovačko-tržni centar Borovo, obnova veslačkog kluba, dovršetak obnove upravne zgrade Vodovoda te izgradnja i uređenje arheološko-turističkog kompleksa Vučedol. Dakako da se time još ne iscrpljuje djelatnost Fonda koji je uključen i u formiranje

Oštećena zgrada nekadašnje Name

Oštećenja u bivšoj *Nami*

lokalne garancijske agencije (za pomoć pri dobivanju zajmova), odobravanje zajmova i njihovo ulaganje u obnovu i razvoj gospodarstva, odobravanje stipendija studentima koji su se spremni vratiti i raditi u Vukovaru, sufinanciranje gospodarskih projekata te u sufinanciranje izrade prostornih planova.

Najviše se truda uložilo u formiranje i izgradnju gospodarske zone, smještene na zapadnom prilazu Vukovaru, od čijeg je središta udaljena 4 km. Bitna joj je komparativna prednost smještaj u blizini vukovarske luke, jedine hrvatske luke na Dunavu od pet postojećih, ujedno jedine koja zbog plovnosti Dunava radi cijele godine. Zona je ujedno smještena na sjecištu željezničkih i cestovnih pravaca prema Osijeku i Vinkovcima. To je zapravo prostor južnoga tvorničkog kruga kompleksa *Borovo* d.d. Tvrtka je inače potpuno u vlasništvu Hrvatskog fonda za privatizaciju, a spomenuti prostor nije iskorišten pa se uprava i pismeno izjasnila da joj nije potreban za daljnje poslovanje.

Ukupna je površina zone 300.000 m². Za prodaju će biti pripremljeno pedesetak parcela, čija će veličina varirati od 1000 do 11.000 m². Većina će ratom oštećenih objekata biti uklonjena, što je uglavnom dosad i

obavljeno. Unaprijed je određena namjena pojedinih područja pa je za proizvodnju predviđena unutrašnjost zone, a uz državnu cestu bit će izgrađeni trgovački centri, autosaloni i slične djelatnosti. Za proizvodne i skladišno-distribucijske sadržaje predviđeno je približno 40 posto prostora te za proizvodno-uslužne i uslužno-trgovačke sadržaje otprilike po 30 posto. Za zonu je predviđena razgranana mreža i novih i starih cestovnih prometnica (širine 6 m),

Pogled na prostor buduće gospodarske zone

dva ulaza s glavne prometnice i dva kraka željezničkog kolosijeka. Parcele će biti kompletno infrastrukturno opremljene do kraja 2003. kada se planira završetak sanitarne i oborinske kanalizacije, vodovodne mreže, niskonaponske energetske mreže (sa 7 trafostanica), plinske mreže i sl.

Za gospodarsku zonu vlada veliko zanimanje iako prodaja parcela još nije započela. Računa se da će već u prvoj godini u zonu smjestiti 15 tvrtki koje će zaposliti približno 250 radnika. Zanimanje pokazuju i vukovarske tvrtke koje trenutačno rade u iznajmljenim prostorima. Interes ulagača ne čudi budući da za gospodarske investicije u Vukovaru ima mnogo olakšica (oslobođenje od poreza na dobit i poreza na dohodak, povrat 50 posto uplaćenih doprinosa, bescarinski uvoz opreme...). Fond ujedno odobrava bespovratne potpore u visini 20 posto odobrenog zajma, s tim da umjesto korisnika otplaćuje kamate za vrijeme počeka i prve anuitete do utroška odobrenih sredstava. Osigurano im je i smanjenje troškova priključaka i komunalnih doprinosa, a pružit će im se pomoć pri ishođenju građevinskih i drugih dozvola.

Cilj je privući kvalitetne investitore, olakšati i ubrzati početak izgradnje te što više povećati zapošljavanje. Posebno će se uz cijenu vrednovati vrsta poslovne djelatnosti i broj zaposlenih. Razrađeni su i posebni pravni mehanizmi koji će onemogućiti odugovlačenje planiranog početka ulaganja i manipulacije nekretninama radi daljnje prodaje. Da vukovarska luka ne bi postala usko grlo razvitka zone, zbog ograničenog prostora za pretovar i skladištenje te nedostatka pretovarne opreme, Fond također ulaže u njezino proširenje, infrastrukturu i opremu.

Kao što sufinancira projekte u gospodarskoj zoni, Fond je u suradnji s nadležnim ministarstvima razradio istovjetan program sufinanciranja i drugih gospodarskih ulaganja na području Vukovara. Kriteriji su vrsta i kvaliteta projekta, povećanje zapošljavanja i otvaranje novih radnih mjesta te obnova ratom oštećenih gospodarskih i infrastrukturnih objekata.

Fond za obnovu i razvoj Vukovara uključen je kao suosnivač ili sufinancijer i u dvije slobodne zone. Podu-

Uklanjanje ostataka ruševine u središtu grada

navsku slobodnu zonu osnovale su zajednički tvrtka *Filir* d.o.o. i Fond, a smještena je na prostoru tvrtke *Vuteks* u stečajju. U veljači 2003. dobila je dozvolu za rad kao prva slobodna zona na području Županije, a inače su slobodne zone u Vukovaru oslobođene plaćanja dijela koncesije državi. Osnivači prve slobodne zone obvezali su se da će dobiti ostvarenu u sljedećih deset godina reinvestirati u zoni. Početni je prostor zone (površine 8000 m²) ograđen žicom, a unu-

tar tog prostora smještena je carinska uprava, državni inspektorat, otpremništvo i menadžment. Zona je kompletno infrastrukturno opremljena, a obnovljene su i tvorničke hale. Prema potrebi zona se može i proširivati. Prvi su ugovori potpisani s dvije talijanske tvrtke, dugogodišnjim kooperantima *Benetona* (*Stamperia Nardi* i *Pezzuto textil*), koje su zaposlile 150 radnika, a nakon uhdavanja posla planiraju zaposliti još toliko. To je posebno važno jer je broj tekstilnih radnika najveći u evidenciji nezaposlenih u vukovarskoj područnoj službi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Prošle je godine na inicijativu Gradskog poglavarstva Vukovara potpisan sporazum o osnivanju Slobodne zone Vukovar, a suosnivači su Vukovarsko-srijemska županija, grad Vukovar, *Borovo d.d.*, *Vupik d.d.* i *Velepromet d.d.* Definiran je smještaj slobodne zone na pet prostorno razdvojenih i udaljenih zona, ukupne površine 42 ha. U postupku je ishođenje koncesije za rad, a teren je iskrčen u organizaciji i na račun Fonda. Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo započelo je uklanjanje ruševina *Borovo-comerca*, a vrijednost je radova 3,4 milijuna kn, u što je uključeno i recikliranje građevnog materijala. Očekuje se i raspisivanje natječaja za izradu idejno-

Klizište ispod samostana i crkve

ga urbanističkog rješenja kao podloge za dobivanje lokacijske dozvole. Veći dio parcela uključen u zonu zahtijeva prenamjenu iz poljoprivrednog u građevno zemljište, a potrebna su i velika infrastrukturna ulaganja. No postoji i zanimanje inozemnih ulagača.

Mnogo je napravljeno na informiranju poslovnih ljudi i sveukupne javnosti o poticajima za poslovanje na području Vukovara. Te se brojne pogodnosti temelje na odredbama Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara i Zakona o područjima od posebne državne skrbi. Postoji veliko zanimanje i domaćih i stranih ulagača, ali je veliko ograničenje nedostatak poslovnih prostora i građevinskog zemljišta za gospodarsku namjenu. Za ulagače i sve zainteresirane pripremljena je i posebna web-adresa (www.fond-vukovar.hr), gdje ima mnogo informacija o povlasnicama i mogućnostima ulaganja. Ujedno su ostvareni brojni kontakti sa Svjetskom bankom, UNDP, USAID, ASB, veleposlanstvima Austrije i Norveške te drugih zemalja koje na području Vukovara sudjeluju u obnovi. Fond dobro surađuje s Hrvatskom gospodarskom komorom, Udruženjem obrtnika u Vukovaru i s drugim institucijama. Organizirane su brojne tribine i sastanci na kojima se govorilo o mogućnostima gospodarskih prilika u Vukovaru.

Nastavak razgovora sa zamjenicom predsjednice Fonda odnosio se na Vukovar i njegov golem gospodarski potencijal, zasnovan na zemljopisnom položaju te velikom bogatstvu vode, šuma i plodnog zemljišta okolnog prostora. Tu najviše prilika imaju poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija, šumarstvo s lovom i ribolovom, prerada metala, industrija nemetala i građevinarstvo, tekstilna industrija, turizam i ugostiteljstvo, trgovina i usluge te transport. Vukovar je zahvaljujući specifičnosti zemljopisnog položaja, ponajprije velikom međunarodnom

plovnom putu – Dunavu, veliko prometno čvorište magistralnih pravaca, a dobro je prometno povezan sa susjednim državama – Bosnom i Hercegovinom, Mađarskom te Srbijom i Crnom Gorom. Od Vinkovaca, inače najvećega željezničkog čvorišta u Hrvatskoj, udaljen je 16 km. Državnom cestom D55 preko Vinkovaca spojen je s čvorištem Županja na autocesti Zagreb – Lipovac. Od Osijeka je udaljen 33 km, a spojen je cestom D2. Značajna je prednost i izgradnja zračne luke Klisa, udaljene dvadesetak kilometara,

Pogled na vukovarsku luku

što Vukovar uključuje i u zračni promet.

Vukovarsko gospodarstvo obilježili su nekadašnji veliki industrijski giganti koji su sada u stečaju ili u postupku privatizacije. Bit će potrebno mnogo godina dok se te tvrtke prilagode novim tržišnim uvjetima sa znatno manje zaposlenih, smanjenjem troškova proizvodnje, porastu produktivnosti i stručnom usavršavanju. Vlada je, da bi rasteretila poslovanje pojedinih tvrtki, otpisala značajan dio dugova, nakon čega su neke tvrtke započele uspješno poslovati.

Poduzetništvo u Vukovaru zapravo i nema tradiciju, a i to je posljedica

prijeratne orijentacije vukovarskog gospodarstva. Usto je vrlo teško pronaći banku koja bi pratila lokalne poduzetnike, posebice obrtnike, kojima je najveći problem osiguravanje jamstava na zajmove. Stanovi, kad su i obnovljeni, nisu u privatnom vlasništvu jer u Vukovaru nije proveden otkup stanova. Istodobno su poslovni prostori, zbog velike potražnje, vrlo skupi i to je jedna od prepreka investitorima da dođu u Vukovar.

U Vukovar su se vratile pretežno starije generacije, a više od 70 posto

studenata ne vraća se nakon završetka studija. Stoga je vrlo teško pronaći visokoobrazovane stručnjake s potrebnim iskustvom. Vukovar dodatno opterećuje i velika stopa nezaposlenosti od 36 posto što je znatno više od one na razini Hrvatske koja je otprilike 20 posto.

U Vukovaru je prema popisu iz 1991. bilo 46.000 stanovnika. Najviše je bilo Hrvata (48 posto), potom Srba (32 posto), a preostali su bili Jugoslaveni ili neopredijeljeni (12 posto) te predstavnici manjina (8 posto). Popis iz 2001. bilježi 31.500 stanovnika (58 posto Hrvata, 32 posto Srba i 10 posto ostalih), ali valja reći da

je u taj popis uključeno i 8000 prognanika. Vjeruje se da danas u Vukovaru živi 27.000 stanovnika. Broj je prognanika smještenih izvan Vukovara ostao isti (8000), ali se procjenjuje da se trećina od njih nikad neće vratiti. Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Vukovaru je na kraju prošle godine bilo 3480 nezaposlenih, od čega su 1973 žene. Najviše ih je nekvalificiranih, polukvalificiranih i onih s nižom stručnom spremom (1252), kvalificiranih (1192) te onih sa srednjom stručnom spremom (854), no ima i onih s višom (129) i s visokom stručnom spremom (53).

Za kraj ovog napisa o obnovi Vukovara i njegovim gospodarskim problemima ostavili smo malu neformalnu anketu koju smo napravili među brojnim znancima i povratnicima što rade u državnim i javnim službama ili su zaposleni u gospodarstvu. Naime s pravom smo ocijenili da će razgovori bez bilježaka i bez navođenja imena biti mnogo otvoreniji. Prvo što smo uočili jest veliko nezadovoljstvo i s obnovom i s njezinom brzi- nom te sa sadašnjim životom u gradu. To zaista ne treba biti ništa loše, jer upravo je nezadovoljstvo ono što može potaknuti promjene. A nezadovoljstva su zaista raznovrsna. Jedni su nezadovoljni cijenama u trgovinama, koje su, kažu, znatno veće nego drugdje. Drugi su nezadovoljni radom gradskih i županijskih vlasti,

dok se neki ljute na one koji obnavljajući Vukovar dobro zarađuju, oduzimaju posao lokalnim tvrtkama i radnicima, a istodobno ne pokazuju nikakvu spremnost da na bilo koji način pomognu gradu koji je u izuzetnim teškoćama. Neki se ljute što u Vukovar nisu iz Vinkovaca, gdje su bile za rata, preseljene sve službe županijskih uprava, već je to ostavljeno volji pojedinaca koji otežu na sve načine. A to ometa svakodnevno poslovanje, planiranje prostornih kapaciteta te otežava mogućnosti da se ponekog i zaposli. Neki su ljuti na "skokovitu" obnovu obiteljskih kuća koja uvelike otežava obnavljanje infrastrukture. Naime i to je posljedica dosadašnjeg načina obnove na temelju zahtjeva i odobrenja, što uvjetuje da se u jednoj ulici s vremena na vrijeme obnavlja jedna do dvije kuće. Dakako da bi za obnovu infrastrukture bilo svrsishodnije kad bi se kuće temeljito obnavljale ulicu po ulicu.

Ipak Vukovarce s kojima smo razgovarali najviše ljute nedoumice vezane uz namjeravanu gradnju višenamjenskog kanala Dunav-Sava, koji bi upravo započinjao na području sadašnje vukovarske luke. To znatno otežava prostorno proširenje lučkih kapaciteta i čini se da je sve što se radi samo provizorno. Mnogi koji su htjeli ulagati u obnovu ili izgradnju novih lučkih skladišnih prostora odustali su kada su saznali da je to područje kanala i da će ono što ob-

navljaju ili grade potom biti srušeno. To je zadržavalo i obnovu obiteljskih kuća koje su se tek u posljednje vrijeme počele obnavljati.

Mnogi su Vukovarci inače protivnici kanala, ali i oni koji su za njega smatraju da je situacija zaista bizar- na te da Vukovar uza sve svoje teškoće postaje talac jednog projekta koji će se možda jednog dana graditi, a možda neće nikada. Posebno stoga što lučki pretovar raste iz godine u godinu i trenutno je, iako taj podatak nije provjeren, Vukovar po lučkom prometu najveća naša luka uopće. To ujedno govori koliko se dramatično smanjio promet naših morskih luka. Namjeravana gradnja kanala znatno je ograničenje za vukovarsku luku i za njezine razvojne planove, posebno one vezane uz gospodarstvo BiH koje pokazuje najveće zanimanje. Stoga bi bilo nužno da netko na državnoj razini konačno donese odluku vezanu uz sudbinu kanala, ili da projektanti početak kanala planiraju uzvodno ili nizvodno, kako bi se ova velika luka na Dunavu mogla nesmetano razvijati i kako bi mogla postati "motor" gospodarskog razvitka Vukovara.

Pripremio: Branko Nadilo

Fotografije: arhiv Fonda i B. Nadilo